

Dick Schoof

LAMYAE AHAROUAY

PETRA DE KONING

DICK SCHOOF

UITGEVERIJ BROOKLYN

*Voor onze moeders Zohra en Pieterella en voor al
onze zussen en broers: Trudi, Anny, Jaap, Jan, Corry,
Hajar, Asma, Rihab, Nutheila*

2e druk november 2025

Copyright © 2025 Lamyae Aharouay en Petra de Koning

Omslagontwerp Claudia Claas/Valetti & Lizzy Loesberg

Foto omslag David van Dam/De Beeldunie

Foto's auteurs: Merlijn Doomernik

Typografie binnenwerk Sander Pinkse Boekproductie

ISBN 978 94 92754 75 2

NUR 320

www.uitgeverijbrooklyn.nl

Inhoud

- 1 Op de gang 7
- 2 Vooruit met de geit 16
- 3 Uit huis gezet 27
- 4 Sneller dan zijn schaduw 39
- 5 Pa en Ma 47
- 6 Het vliegveld van Kandahar 55
- 7 Wie, wat, waar, wanneer 70
- 8 Oefenen in het Catshuis 80
- 9 Ietsje van vermoeidheid 89
- 10 'Ik sta voor lul in Europa' 98
- 11 Handen schudden met Trump 106
- 12 'Daar zul je 'm hebben' 111

Over dit boek 121

Register 123

Op de gang

Dick Schoof was in slaap gevallen op de bank, in de gang van het ministerie van Financiën. Eerst zittend. Onderuitgezakt, met zijn rechterarm over de leuning, kin op zijn borst. Daarna ging hij liggen. Languit, zonder zijn schoenen uit te doen. Het was al ver na middernacht, 16 april 2025.

Verderop in de gang, aan de leestafel, zaten de minister en de staatssecretaris van Financiën, vvd'er Eelco Heinen en Tjebbe van Oostenbruggen van Nieuw Sociaal Contract. En er was een groepje ambtenaren. Ze waren allemaal moe, niemand anders ging slapen. Alleen de politiek assistent van Schoof had ook een tijdje op de bank gelegen met zijn ogen dicht.

De hele avond was Schoof in het Paleis op de Dam geweest, samen met de koning en de koningin, voor een staatsbanket met de sultan van Oman. Op het ministerie van Financiën waren pvv-leider Geert Wilders, Dilan Yesilgöz van de vvd, nsc'er Nicolien van Vroonhoven en Caroline van der Plas van BBB al 's middags begonnen met hun onderhandelingen over de Voorjaarsnota: het ging om miljarden euro's en iedereen wist dat het spannend zou worden.

In Den Haag was het er al maanden over gegaan, de partijen eisten allemaal iets anders, en lang niet alles kon. De vvd wilde extra miljarden voor defensie, de pvv vond dat er dan in elk geval net zoveel geld moest komen voor goedkopere boodschappen en lagere huren. BBB wilde geld voor boeren en voor de bereikbaarheid van het platteland, nsc

maakte een groot punt van de uitkeringen voor mensen die arbeidsongeschikt waren. Dick Schoof had zelf al een paar keer gezegd dat het 'lastig' zou worden, hij had het over 'een ingewikkelde puzzel'.

Nu zaten de partijleiders bij elkaar op het ministerie, in de Guldenzaal.

In het paleis was er aspergesoep, parelhoenfilet, gegrilde zeebaars, vanillemousse met rozen-abrikozencake. Schoof kon pas weg nadat Willem-Alexander en Máxima waren vertrokken. Rond twaalf uur was hij aangekomen op het ministerie.

Maar wie wilde hem erbij hebben? Niét de partijleiders, in hun eigen zaaltje. Wilders was daar de voorzitter, hij maakte de anderen duidelijk dat hij geen behoefte had aan nog iemand aan tafel.

En dus was Schoof aan de leestafel gaan zitten, samen met de medewerkers en de ambtenaren. Urenlang. Eerst liep het gesprek daar nog wel. Schoof vertelde over de sultan en over het banket. Het was gegaan over de jurk van zijn vriendin Loes, turquoise, en de sjerp die hij zelf om had gehad.

Schoof was begonnen over hardlopen, en over de journalisten die in de hal van het ministerie zaten te wachten. Ook al urenlang. Schoof had met ze te doen, zei hij. De mensen om hem heen hadden te doen met hém. Het was zijn kabinet dat op het spel stond. En hij mocht niet eens meepraten.

Er waren bitterballen. En chips, omdat Schoof dat graag wilde. Soms hadden de partijleiders even pauze. Dan zag Schoof Van der Plas langslopen, die ging roken. Of Yesilgöz. Zij kwam met hem kletsen. Hoe hoog het in de Guldenzaal opliep, zag hij aan Nicolien van Vroonhoven die diep in de nacht opgewonden en boos bij de leestafel verscheen. Ze was op weg naar een kamertje om te overleggen met andere Kamerleden van NSC, ze liep snel en maakte een onhandige beweging. Haar bril viel van het stapeltje papieren dat ze in haar handen had. 'Da's nou jammer,' zei Schoof. Er werd ge-

lachen. ‘Moet jij er niet achteraan?’ zei Schoof tegen Tjebbe van Oostenbruggen. ‘Ze lijkt niet zo blij.’

Van Oostenbruggen ging achter Van Vroonhoven aan.

Tegen drie uur ’s nachts was Schoof opgestaan van de leestafel. Hij mopperde wat voor zich uit. Hij was er ‘klaar mee’. ‘Totaal. Dit is zo fucking unbelievable.’

Toen was hij op de bank gaan zitten. Hij sliep anderhalf uur.

Zijn naaste adviseurs vonden die hele nacht dat Schoof wél aan tafel moest gaan zitten. Hij moest, vonden ze, mee onderhandelen. Het ging over het geld van zijn ministers en staatssecretarissen. En tegen de ochtend was hij het gaan proberen. Hij zag Dilan Yesilgöz en Geert Wilders staan, wat verderop in de gang, en liep erheen. Was het niet eens tijd dat ze met z’n állen aan tafel gingen zitten? Nee, zeiden Yesilgöz en Wilders. Dat zou niet helpen.

Hij was weer op de bank gaan zitten. Lachend, ongemakkelijk.

Dick Schoof was 289 dagen premier van Nederland.

Op de avond van zijn beëdiging, 2 juli 2024, had hij bij de nos gezegd dat hij er ‘heel veel zin in had’ om premier te zijn. Hij wilde ‘de premier zijn van iedereen’.

De interviewer, Saïda Maggé, vroeg aan hem wat er zou gebeuren als er ‘iets onverwachts’ was, een crisis, een pandemie, oorlog. Wie was dan ‘in charge’? Hij? ‘Of misschien toch de vier fractievoorzitters met wie...’ Schoof liet haar niet uitpraten. ‘Ik kan mij niets anders voorstellen dan dat ik dan in charge ben. Het zou ook gek zijn...’

Saïda Maggé: ‘Is dat ook zo afgesproken?’

Schoofs stem ging een beetje omhoog. ‘Daar hoeft niet eens een afspraak over gemaakt te worden.’

In die 289 dagen dat hij premier was, had hij de fractievoorzitters één keer heel duidelijk gemaakt dat hij niet zomaar alles zou doen wat zij van hem wilden. Dat was in maart

2025 en het ging over 3,5 miljard euro steun aan Oekraïne. Buiten Wilders en Van der Plas om had hij in de Tweede Kamer gezegd dat het kabinet dat geld aan Oekraïne had beloofd. Daar waren zij boos over, ze eisten uitleg. Maar Schoof verweerde zich. In zijn werkkamer op het ministerie van Algemene Zaken zei Schoof tegen Wilders en Van der Plas dat Oekraïne voor hem ‘een grens’ was. Bij de steun voor dat land draaide het om de veiligheid van Europa, en precies dáárom was hij premier geworden.

Wilders maakte er na het overleg een grap over tegen de andere partijleiders. Oh ja, was Schoof dáárom premier geworden? ‘Hij was wel de áchtste op de lijst, hè.’

Geert Wilders had zelf premier willen worden en dat zei hij in de kabinetsformatie, in maart 2024, tegen de andere drie partijleiders, op het landgoed De Zwaluwenberg in Hilversum. Het was vooral Pieter Omtzigt, toen nog leider van NSC, die daar niets van moest hebben. Dan deed NSC niet meer mee. VVD’er Yesilgöz wilde liever ook niet dat Wilders premier zou worden, maar zij hield zich op de vlakte. Wilders had zich al op zo’n nee voorbereid, hij vroeg er onmiddellijk iets voor terug: de halvering van het eigen risico in de zorg.

Die kreeg hij.

Het was een bijzonder moment in de politieke geschiedenis van Nederland: de leider van de grootste partij zag af van het premierschap. Wie het dan wél moest gaan doen, was daarna heel lang geen onderwerp meer geweest aan de formatietafel. Daaromheen wel, bij VVD, NSC en BBB wisten ze dat Wilders oud-PvdA-minister Ronald Plasterk wilde als premier. Die was ook al verkenner en informateur geweest en hij kende Wilders goed.

PVV, VVD, NSC en BBB sloten op 16 mei 2024 een ‘Hoofdlijnenakkoord’, met als titel ‘Hoop, lef en trots’. Het was een ongemakkelijke presentatie, de vier partijleiders wilden niet te dicht bij elkaar staan op het podium, een foto met z’n vieren leek nauwelijks de bedoeling.

Pieter Omtzigt wilde al wekenlang van Wilders weten wie zijn premierskandidaat was. Maar die had er aan tafel wekenlang niets over gezegd. Hij wist al wel dat Omtzigt bezwaren zou hebben tegen Plasterk. Dat kwam door de ruzie tussen die twee toen Plasterk nog informateur was. Volgens Omtzigt had Plasterk toen informatie achtergehouden, Plasterk had daarna onthuld dat Omtzigt in zijn dienstauto, met zijn chauffeur, naar een hotel was gereden om tegen journalisten te zeggen dat de formatie was mislukt. De andere partijleiders wisten toen nog van niets, Plasterk zelf ook niet.

In de week van het Hoofdlijnenakkoord ging de naam van Plasterk als premier rond in Den Haag. Maar die bleek verwickeld te zijn geraakt in een conflict met het Amsterdam UMC, waar *NRC* over schreef: hij had miljoenen verdiend aan een patent op een medicijn tegen kanker. Plasterk had gedaan alsof hij de enige uitvinder was, maar dat klopte volgens het UMC niet: het was bedacht door een andere wetenschapper, iemand van het UMC.

Op zondag 19 mei, eerste pinksterdag, noemde vvd-prominent Johan Remkes bij *WNL Op Zondag* Plasterk ongeschikt, zijn naam was ‘aangetast’. Dilan Yesilgöz zat erbij en glimlachte een beetje. Voor de andere drie partijen in de formatie en ook voor formateur Richard van Zwol was duidelijk: de vvd wilde Plasterk niet meer.

Op tweede pinksterdag, in de ochtend, hoorde Plasterk van Van Zwol dat zijn kandidatuur onhoudbaar was geworden. Plasterk was aan het wandelen, hij moest er even over nadenken. Maar hij begreep het. Hij belde zelf Wilders om te zeggen dat hij niet meer beschikbaar was.

Wie moest het *dán* worden?

Weer een dag later, op dinsdag 21 mei, zaten Van Zwol, Wilders, Yesilgöz, Omtzigt en Van der Plas bij elkaar in de Schrijfkamer, het zaaltje in de Tweede Kamer waar ze de onderhandelingen steeds hadden gedaan. De formatie had

nu al zes maanden geduurd, er was een akkoord, ze wilden opschieten.

Een voor een kwamen ze met namen. Van der Plas wilde BBB'er Mona Keijzer als premier, maar voor de anderen was dat onbespreekbaar. Geert Wilders schreef haar naam niet op. Yesilgöz zei dat het in elk geval géén vvd'er mocht worden. De anderen dachten dat dat uit onzekerheid was: wat als zo'n vvd-premier het beter zou doen dan zij? Ze wisten hoe moeilijk zij het vond om zelf geen minister meer te mogen zijn.

Want zo hadden ze het afgesproken: ze werden alle vier fractievoorzitter in de Tweede Kamer.

Er bleven acht kandidaten over voor het premierschap. Wilders zou hen allemaal gaan bellen. Boven aan de lijst stond PvdA'er Kim Putters, voorzitter van de Sociaal-Economische Raad. Die was al informateur geweest in deze formatie. Hij was de favoriet van iedereen, en vooral van Omtzigt. Putters was zijn idee. De anderen zagen dat Wilders er even over twijfelde, Putters had een links imago. Hij belde hem toch. Putters wilde erover nadenken, maar na een paar telefoontjes liet hij weten dat hij het niet zag zitten. Hij wilde niet langskomen om het erover te hebben.

Oud-staatssecretaris van Financiën Marnix van Rij van het CDA vroeg om bedenktijd. Hij was in de formatie al eens eerder gebeld door Wilders: of hij informateur wilde worden. Daar had hij toen over nagedacht, en nee gezegd. Van Rij was op de lijst gekomen door Omtzigt, ze kenden elkaar nog van het CDA.

Oud-SGP-leider Kees van der Staaij had in kleine kring al duidelijk gemaakt dat hij er niet aan moest denken om premier te worden. Toen Wilders hem belde, Wilders wilde hem héél graag, voelde hij zich verplicht om het in elk geval te overwegen.

Richard van Zwol, lid van het CDA, stond zelf ook op de lijst, en oud-informateur Elbert Dijkgraaf, die Tweede Kamerlid was geweest van de SGP. Van Zwol zei meteen nee.